

Dariusz Jakubas

ANALIZA JAKOŚCIOWA I ILOŚCIOWA AWIFAUNY REZERWATU „KACZE ŁĘGI”

Qualitative and quantitative analysis of the avifauna of the „Kacze Łęgi” reserve

Abstract

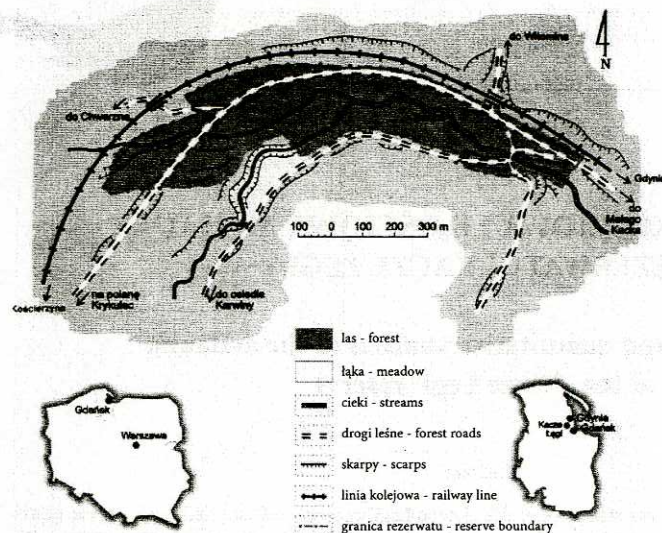
In the season 2002 the avifauna structure of the „Kacze Łęgi” reserve was studied. The reserve (acreage – 8,97 ha) is situated in Trójmiejski Landscape Park (54°29'N 18°30'E). Cartographic method was used. The reserve's dominant plant associations were ash-alder forest *Ficario-Ulmetum* and oak-hornbeam forest *Stellario-Carpinetum*. 16 species of breeding and 16 of non-breeding birds were found there. Total density was 49,6 pairs/10 ha. The following species had the highest densities (per 10 ha): Chaffinch (8,9), Song Thrush (6,7), Blackbird (6,7), Blackcap (5,0) and Wren (4,5). The composition of avifauna in the reserve is more typical for bird associations of ash-alder forests than those of oak-hornbeam forests.

KEY WORDS: breeding avifauna - composition and density, Trójmiejski Landscape Park.

Teren badań

Rezerwat leśno-florystyczny „Kacze Łęgi” zlokalizowany jest na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, w granicach administracyjnych Gdyni, w woj. pomorskim (54°29'N, 18°30'E). Obiekt ten, o powierzchni 8,97 ha, usytuowany jest w Dolinie Kaczego Potoku (Kaczej) rozcinającej krawędź wysoczyzny morenowej. Północną granicę rezerwatu stanowi nasyp linii kolejowej, południową drogi leśne i częściowo potok Kacza. Od strony wschodniej obszar rezerwatu graniczy z terenami zurbanizowanymi Gdyni (ryc. 1).

Zbiorowisko łągi jesionowo-wiązowego *Ficario-Ulmetum* występuje wzdłuż rzeki Kaczej i jej dopływu - strumienia Źródło Marii - i zajmuje niższą, okresowo zalewaną terasę potoków. Drzewostan tego zespołu budowany jest głównie przez olchę czarną *Alnus glutinosa* oraz jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*. W niektórych płatach zaznacza się też domieszka olszy szarej *Alnus incana*, dębu szypułkowego *Quercus robur*, brzozy omszonej *Betula pubescens* i świerka *Picea excelsa*. Warstwa podszytu jest słabo rozwinięta. W jej skład wchodzi głównie leszczyna *Corylus avellana*, grab *Carpinus betulus*, podrosty jesionu i trzmielina zwyczajna *Eunonymus europaeus*. Runo jest bujne, wielogatunkowe. W jego rozwoju zaznaczają się bardzo wyraźnie dwa aspekty: wiosenny, z występowaniem licznych geofitów (ziarnopłonu wiosennego *Ranunculus ficaria*, piż-

Źródło: Trójmiejski Park Krajobrazowy

Ryc. 1. Teren badań.
Fig. 1. Research area.

i świerka. Warstwa krzewów jest rozwinięta w dość zróżnicowanym stopniu. Największą rolę odgrywa w niej leszczyna i podszyty wyżej wymienionych gatunków drzew. Fizjonomię runa kształtuje głównie gajowiec żółty *Lamiastrum galeobdolon*, gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holosetea*, a w aspekcie wiosennym również zawilec gajowy. Ponadto niewielkie fragmenty powierzchni rezerwatu zajmuje kwaśna buczyna *Luzulo-pilosae-Fagetum*, w wielu fragmentach obsadzona świerkiem i sosną (Herbich et al. 1997).

Metody

Celem badań było poznanie struktury jakościowej i ilościowej awifauny rezerwatu. Do określenia zagęszczenia par lęgowych poszczególnych gatunków zastosowano kombinowaną odmianę metody kartograficznej (Tomiałojć 1980). Przeprowadzono 10 liczeń ptaków - w okresie od trzeciej dekady kwietnia do końca czerwca 2002 roku - w dniach: 24.04.; 8, 15 i 22.05.; 2, 5, 14, 16, 24 i 29.06. Kontrole obejmowały cały obszar rezerwatu. Rozpoczęły się około godziny 5.30. i trwały godzinę. Dwa liczenia (02.06. i 16.06.) były prowadzone w godzinach wieczornych.

Dla zespołu ptaków badanego terenu obliczono wskaźnik różnorodności Shannon-Wienera (H') oraz wskaźnik jednorodności Tramera (J') (Głowaciński 1975).

maczka wiosennej *Adoxa moschatellina*, zawilców gajowego *Anemone nemorosa* i żółtego *Anemone ranunculoides* oraz aspekt letni. Fizjonomię zbiorowisku w ciągu lata nadają głównie pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica* i gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*. Grąd *Stellario-Carpinetum* i jego postacie degeneracyjne są dominantami powierzchniowymi w rezerwacie. Drzewostan tego zbiorowiska jest wielogatunkowy, budowany głównie przez buka *Fagus sylvatica* ze stałą domieszką graba i dębu, a na powierzchniach zniekształconych - z domieszką sosny *Pinus sylvestris*

Wyniki

W sezonie 2002 na terenie rezerwatu „Kacze Łęgi” stwierdzono występowanie 32 gatunków ptaków, w tym 16 uznano za lęgowe. Zagęszczenie ogólne gatunków lęgowych wynosiło 49,6 par na 10 ha. Grupę dominantów ($D > 5\%$) reprezentowało 5 gatunków, co stanowiło 64,0%. Najwyższe zagęszczenie terytoriów na 10 ha wystąpiło u zięby (7,2), drozda śpiewaka oraz kosa (5,4), kapturki (4,0) oraz strzyżyka (3,6) (tab. 1).

Tab. 1. Zagęszczenie oraz dominacja (D) poszczególnych gatunków ptaków na terenie rezerwatu „Kacze Łęgi” w sezonie 2002 (H' - współczynnik różnorodności gatunkowej, J' - wskaźnik jednorodności).

Tab. 1. Density and domination of bird species in the „Kacze Łęgi” Reserve in the season 2002 (H' - species diversity coefficient, J' - dominance structure coefficient).

Lp. No	Gatunek Species	Liczba terytoriów Number of territories	Liczba terytoriów na 10 ha Number of territories per 10 ha	Dominacja Domination [%]
1	Zięba <i>Fringilla coelebs</i>	8,0	8,9	18,0
2	Drozd śpiewak <i>Turdus philomelos</i>	6,0	6,7	13,5
3	Kos <i>Turdus merula</i>	6,0	6,7	13,5
4	Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>	4,5	5,0	10,1
5	Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>	4,0	4,5	9,0
6	Rudzik <i>Erithacus rubecula</i>	2,0	2,2	4,5
7	Bogatka <i>Parus major</i>	2,0	2,2	4,5
8	Pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i>	2,0	2,2	4,5
9	Zniczek <i>Regulus ignicapillus</i>	2,0	2,2	4,5
10	Mysikrólik <i>Regulus regulus</i>	2,0	2,2	4,5
11	Świstunka <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1,0	1,1	2,2
12	Modraszka <i>Parus caeruleus</i>	1,0	1,1	2,2
13	Sikora uboga <i>Parus palustris</i>	1,0	1,1	2,2
14	Kowalik <i>Sitta europaea</i>	1,0	1,1	2,2
15	Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>	1,0	1,1	2,2
16	Grzywacz <i>Columba palumbus</i>	1,0	1,1	2,2
Razem - Total		44,5	49,6	100,0
H'		3,62		
J'		0,90		

